

POHOD

Bistvo nacionalizma
kakega naroda je
stremljenje po politični in
ekonomski samostojnosti
svoje zemlje

Letna naročnina znaša 40.— Din. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 17. junija 1933.

Štev. 24 — Leto II.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Narodna odbrana - naprej!

Poslanica Središnjega odbora Narodne odbrane po antirevizionističnem mitingu v Beogradu vsem svojim edinicam.

Dragi bratje!

Iz srca se Vam zahvaljujemo na vsem velikem trudu, kolikor ga je kdorkoli od Vas žrtvoval za naš veliki cilj, uverjeni, da boste tudi v bodoče posvečali vse svoje sile v plemenitem tekmovanju: kdo bo v delu pokazal najboljše uspehe.

Preko 3000 pozdravov iz vse domovine govori, da je narod spoznal, razumel in sprejel Narodno odbrano.

Prizadevamo si vsi, da bo ta uspeh samo začetek novih vsvarjanj. Zato urejate že obstoječe in ustanavljate nove odbore in poverjeništa, podvržite se bratski in samonikli disciplini, bodite odločni in požrtvovalno vztrajajte do poslednjega diha v delu za cilje Narodne odbrane, ki je nacionalna, daleč od vpliva katerikoli političnih skupin, ki postavljajo svoj lastni strankarski interes nad obče narodni blagor.

Kralj in Narod sta činitelja, ki ju moramo in hočemo braniti. Z vsemi ostalimi moremo sodelovati, če so in dokler so v smernicah Narodne odbrane.

Napram vsakemu pravičniku, pa tudi strogi v oceni obnašanja vsakega poedinca napram osnovni smernici našega nacionalnega stremjenja, nočemo pripadnike druge narodnosti prikrivati v naši najplemenitejši skrbi po udobnem

življenju državljanov. Toda vsak poizkus njihove iredente bomo v kati zadušili.

Jugoslavija Jugoslovanom in samo tistim njihovim sodelavcem druge narodnosti, ki izkazujejo napram Jugoslaviji iskreno lojalnost.

Da bi besede Narodne odbrane imele svoj popoln vpliv in pomen, mora za njo stati močna sila, v prvi vrsti moralna. To moč črpamo v prvi vrsti iz nedosežnih globin našega naroda. Da bi se temu nevsahljivemu izviru čimbolj približali, pojdite med narod, razblinjajte vse zablode in sejte resnico. Ljubezen in pravico pa zbirajte pod zastavo Narodne odbrane, ki je bila zaradi narodne dobrobiti posvečena že pred 25 leti.

Mi upamo in verujemo z vero fanatika, da razumele vsi važnost našega poziva in da je Vaše zaupanje v svoje vodstvo, ki z Vami deli radost vsakega našega uspeha, opravičeno. V znamenju novih stremljenj in plodnega dela Vas pozdravljamo

z bratskim narodnim pozdravom!
Naprej!

Predsednik
Središnjega odbora Narodne odbrane
Ilija Ž. Trifunović.

Glavni sekretar
Središnjega odbora Narodne odbrane
Uroš Bielić.

Revizija mej

Kadarkoli začutijo Nemci, da svet pozablja nanje in na njihove težave, pa zaženejo krik, in zahtevajo revizijo mej, s katerimi jim je baje Versailles storil tako krivico. Še brni po zraku zadnji glas trušč, ki so ga bili napravili nedavno, da bi zopet obrnili pozornost nase. Jedva, jedva se izgubila zadnji sled njihovega vpitja. Ta zagon je bil tem večjega pomena, ker so z Nemci njihovi vedno zvesti oprode Madjari, in ker je s hruščem začel sam Nobelov mirovtorec Mussolini. Iz tega dirindaja se je pojavil namesto »popravljenih« mej za prvo silo samo pakt četvorice. Ali ta dogovor je za Slovence izredno opasen; zlasti za Jugoslovane, Čehoslovake in Poljake, ki mejimo z davnimi sovražniki Italijani in Nemci. Kdo bi vedel, kako so bili vzroki, da se je dala Francija vklemiti v nam nasprotno formacijo? Lažje si tolačimo neskladnost stališč Slovanov; je pač naša atavistična usodnost kriva.

Prvi očiti zlonamerni poskus proti mejam naših treh mladih slovanskih držav je bila Panevropa, ki jo je skoval Coudenhove-Kalergi. To je bila lokava mongolsko-germanska zasnova, tako zvito spredena, da se je v njo zapletel sam Aristid Briand. Celó on si je obetal miru in sreči v Panevropi.

V Panevropi bo mesta za spravlo sprtih narodov. V Panevropi ne bo nepotrebnih mej, ki po vojni tako neprijetno ločijo države. V Panevropi bo blagostanje in zadovoljnost. Panevropa (»vse obsegajoča Evropa«) bo tisti raj, kjer bo pozabljeno vse gorje. Ali kaka bodi ta Evropa? Iz te vse države in narode obsegajoče Evrope je mongolsko-germanska volja je naprej izključila slovansko Rusijo, ki je največja in najmočnejša država v Evropi. In za Anglijo z Irsko tudi ni mesta v tej sloviti Panevropi; kajti velika Britanija ima toliko zemlje, ljudi in moči, da bi se mogla uspešno postaviti v bran nemškemu razmahu. Proč torej z Rusijo, da bomo mogli rušiti meje manjših slovanskih držav, in proč z Anglijo, ki nam zapira pot preko morja h kolonijam! Tako je Panevropa že sama po sebi laž, ki so jo stuhtali slovanstvu nasprotni diplomati nepreudarnim ljudem za vabo. V tej Panevropi bi zagospodarili Nemčija in Italija. A Briand, ki ni videl ne Anglije in ne Rusije, tudi ni videl protitežji proti Nemčiji in Italiji. Francija bi bila ostala ob strani, ali bi pa prišla pod kolesa. Zato se mu je zadopadla ideja o Panevropi.

Sedaj se o takem kosanju našega dela sveta ne govori več. Napeli so na gosli drugo struno, ki milo a bolj razločno ječi: revizija. Glas o reviziji se pojavlja sedaj tu, sedaj tam. Včasih pa zapojejo melodijo v zboru. Vse, vse govori o prestavljanju mejnikov, mi pa ne damo, da bi kdo kaj o tem omenil. Drugi pravijo, da bo tako, mi pa trdimo, da sploh ničesar ne bo.

Danes se je menda razburjenje zavoljo zahtev naših sosedov-revizionistov že toliko poglobilo, da smemo o tem poglavju izpregovoriti kako besedo. Vsaka ideja, ki je bila velika in močna, se je uresničila, kdo jo je, kako in kedar, to je vprašanje časa, razmer in ljudi. Nič ne pomaga; naši sosedje, ki so izgubili svojo krivično posest, ali pa ki mislijo, da še niso dovolj dobili, ne bodo mirovali. Oni bodo vpili in iskali pomočnikov za svoje laži. In mi tudi ne smemo ostati v defenzivi, ampak moramo glasno povedati, da se revizije ne bojimo, ker pravična revizija bi šla samo nam v prid. Dasi vidimo v Mali zvezi držav veliko skladnost interesov, je ravno revizija mej točka programa, v kateri se oficijelna politika Jugoslavije, Romunije in Čehoslovaške ne more kriti brez žrtev in bolečin. Dočim bi mi morali z revizijo pridobiti, bi ti dve ne imeli ničesar pričakovati, ali pa bi celo izgubili. Zato moramo mi neoficijelno pripravljati svoj narod na čase, ki pridejo. Vse se menja na svetu, nič ni večno; pogodbe so vendarle »krpe papirja«.

Naša slovenska zmotja je, da velikemu svetu dopovedujemo s številkami, koliko naših ljudi je ostalo za mejami Jugoslavije. Pravimo, da jih je v Italiji 600.000, v Avstriji 100.000 in na Madjarskem 30.000, kakor da take betve Francozom, Angležem ali Amerikancem res imponirajo. Oni nas morda pomilujejo, gotovo pa mislijo, da se z narodom, ki mu že take množice kaj pomenijo, ni vredno ukvarjati. Ko bi pa mi ugotavljali, da je ostala zunaj dobra tretjina slovenskega dela jugoslovanskega naroda; ko bi mi navajali, da so nam vzeli od Reke do Tržiča toliko kilometrov morja; ko bi opozorili na to, da je bil Trst do vojne največje slovensko mesto; ko bi razjasnili, kaj je za nas Postojna in Idrija; ko bi opozorili na to, da je sam Mazzini zamejil Italijo ob izlivu Soče; ko bi spomnili na to, kaj pripoveduje Pavel Djakon o Slovencih v Benečiji; ko bi poudarili, da je pri Gospi Sveti nekdanje središče našega rodu in da je tam ob knežjem prestolu še leta 1614 avstrijski Ernest Železni slovenskemu ljudstvu po slovenski prisegal; ko bi omenili, da je Slovenec Tomaž Košat pesem slovanskih ljudi proslavil kot »Kärntnerlied«; ko bi pokazali, kako so gospodarili nad Slovenci oni v Gradeu, ki je bil slovenski grad; ko bi namignili na kneza Kocelja in Pribino tam v Blatnem gradu, ter na nekdanje sosedstvo s Slovaki, ki se še vselej med seboj imajo za Slovence; ko bi pogreli zadevo s Celjem in grofi, — potem, menda, bi krojači naše usode, le vedeli za nas.

Čujem, da se krogi naših geografov bavijo z novim zemljevidom krajev, ki bo obsegal vse, prav vse, kar je bilo naše pred kakimi tremi rodovi, ko se je bila začela ger-

manizacija in italijanizacija na vso moč. Ne dvomim, da storijo in napravijo vse v redu. A ne bilo bi prav, ko bi izven mej, ki so nam vklebile del Slovenije v Jugoslavijo, ne začrtali še onih mej, ki bi res objele zadnjo našo vas. Take zemljevide bi morali potem razdati in razsejati vsepovsod, da bi bili narodu večni spomin in opomin.

Politiki brez čuta in pravičnosti kosajo narodom zemljo in jim postavljajo mejnike, kakor se jim zdi prav in dobro. Sedaj jim je za mejo reka, potem vzamejo gorski greben, drugič pa zopet kako razvodje. Tudi dolino ali kotlino presekaajo, če že ni drugače, in celo po sredi mesta potegnejo mejo. Vse brez načela. Edino načelo bi moralo biti: narod in jezik. Kajti ko bi bila reka ali gora ali dolina res kaka meja, ki bi morala in znala ločiti, potem se ne bi bil narod naselil tam preko reke na pogorju, ali za goro v drugi dolini.

Ne dajmo, da drugi rjovejo in tulijo. Oglasimo se še mi, pa kričimo in vpjimo. Morajo nas čuti. Pred vojno nam je nemški sošolec kazal zemljevid Velike Nemčije. Češka, Moravska in Šlezija so bile začrtane v Nemčiji in so bile namenjene za ponemčenje. Ista usoda je zadela slovensko zemljo z Istro in Trstom vred. Vojna narodov je Nemcem velikopotezno nakano preprečila, a vendar še vedno neutrudljivo vpijejo po reviziji.

V Latisani v Italiji sem leta 1917 našel zemljevid Velike Italije iz leta 1859, iz časa torej, ko še Italije sploh ni bilo. Na njem je italijanska Korzika in Malta, in pod Italijo so vrgli tudi vse naše pokrajine, ki so jih potem leta 1920 dobili. Italijanska je tudi Dalmacija z otoki, za katero se še borijo. Vemo, da na Korziko in Malto še tudi niso pozabili.

Morda se komu zdi, da sem otrok romantične dobe in da govorim o nemogočih rečeh. Jaz pa trdim, da je vse mogoče. Seveda samo tistemu, ki dela stvarno in po načrtu. Za nas je zadeva tem lažja, ker je zgodovina in pravica naša. Da bi se le vendar že tudi znašli Slovani in stopili v fronto!

V znamenju revizije

Evo ti narod. Tu imaš dokaze o miroljubnosti letošnjega kandidata za Nobelovo mirovno nagrado. Take iredentistične znamke je izdal Mussolini, toda naj ve, da bo imel Split in Dubrovnik samo na papirju.

Vi niste med tistimi, ki z neplačevanjem naročnine uničujejo »Pohod«!

Roke proč

Pod naslovom »Šulverajnske šole na koroških tleh« piše poslovodja koroškega hajmatbunda, kapetan Mayer-Kaibitsch v junjski številki sidmarkega organa »Grenzland« dobesedno: Koroška šteje nad 80 utrakvističnih šol, to so dvojezične šole, v katerih se poučuje v prvih letih v slovenskem in nato v nemškem jeziku. Velik del otrok je slovenskega, to se pravi, ker ne govorimo o spodnjih štajerskih ali kranjskih Slovencih, vindišarskega pokolenja. Po narodnem prepričanju spada velik del vindišarske govorečega prebivalstva k onim nemško mislečim Korošcem, ki so se pri ljudskem glasovanju odločili v prilog Avstrije in ki se še tudi danes priznavajo k nemškemu in ne k slovenskemu kulturnemu krogu. Nasprotja med nemško mislečimi vindišarji so velika in močna in tihi, toda zato tem ostrejši boj se nadaljuje in seže v nekatere slučajih globoko v družinsko življenje. Medtem ko si nemško (kje in koliko ga je??) in nemškomisleče vindišarsko prebivalstvo želi ponemčevanje utrakvistične šole, stremijo narodno zavedni Slovenci ne samo za tem, da bi dobili zavedne Slovence za učitelje, temveč da se kolikortoliko izpodrine tudi nemški pouk iz šol. Pouk krščanskega nauka se vrši v največ slučajih do zadnjega razreda v slovensčini in vse prošnje po izenačenju verskega pouka na splošni višješolski nemški učni jezik so bile zaman.

Boj, ki ga bijejo narodni Slovenci, gre v prvi vrsti proti šolam. Šola je raditega tisti faktor, ki rabi posebnega čuvanja. Nemško šolsko društvo Südmarka to delo požrtvovalno izvršuje. Že v predvojni dobi se je marsikatera šola v mešanem ozemlju sezidala s finančno pomočjo nemškega šolskega društva, kot n. pr. v Bistrici v R., Vodičji vasi, Gorčah za Zili, v Podkrnosu, Ločah, Lipi, Melvičah, Mičicah, Pokrčah, Rožeku, Cačah, Strmcu, Apačah, Potočah, Djekšah, Dobri vasi, Kazazah itd. Ako pogledamo vse utrakvistične šole, pač ne najdemo skoro nobene, kateri bi nemško šolsko društvo ne bilo že prispevalo na katerikoli način, bodisi s prispevki za zidavo poslopja, bodisi z drugimi podporami, za nabavo poučevalnih in učnih sredstev, na pomoč.

Po vojni je nemško šolsko društvo tik ob deželni in državni meji v Podljudbelju, ravno pod ljubeljskim prelazu, sezidalo enorazredno ljudsko šolo in v obmejni postaji Podroščici, ki je ločena od Jugoslavije samo po prelazu, trirazredno ljudsko šolo, ki dobi ime »Dobernikova šola«. Večje vsote za zidavo poslopij so dobili po plebiscitu na razpolago šole v Vabnji vasi, Žitara vasi, Medgorjah, Srednji vasi, Sv. mestu in v Črešnjah. Dru-

ge šole kot n. pr. v Zreclu, Skocijanu in v Ledenicah nujno rabijo večjih vsot za primeren šolski poslopja. Razventega bi bilo nujno potrebno, da se postavi v Medvednjem dolu, kjer se poučuje danes v nizki, popolnoma neprimerni sobi kmečke hiše 40 otrok, šolsko poslopje.

S prispevki za zidavo novih šolskih poslopij pa delo šolskega društva še daleko ni izrpano. Treba je skrbeti tudi za šolske potrebe, knjige, knjižnice, zvezke in za primerno obleko, da morejo otroci revnih staršev tudi po zimi obiskovati šolski pouk.

Brezprimerno važno je tudi vprašanje učiteljskega naraščaja. Brezdvomno je, da morejo najboljše poučevati tisti učitelji, ki pridejo iz mešanega ozemlja, ki poznajo narodni boj že iz otroških let in ki obvladajo tudi vindišarski jezik. Da morejo posebno zmogniti fantje obiskovati učiteljske z namenom, da delujejo nekoč v mešanem ozemlju, daje nemško šolsko društvo že skozi leta znatne stipendije. Ti mladi učitelji in učiteljice, ki študirajo s pomočjo in podporo nemškega šolskega društva, delujejo nato v nemškem smislu na najtežjih in najnevarnejših postojankah v mešanem ozemlju. Zato je dolžnost, da se spomnimo delovanja teh učiteljskih sil, ki v hudem boju delujejo skozi vso slovensko generacijo za blagor ljudstva in domovine. Edino priznanje, ki jo najde del tega učiteljskega, obstoja v renumeracijah nemškega šolskega društva Südmarka, ki jo podeli obožljivi vsakega študenta večjemu številu učiteljev, kojih gospodarske razmere niso najugodnejše. Razven plebiscitnega darila zvezne vlade leta 1930 ne uživajo utrakvistične šole od strani zvezne in deželne vlade nobenih ugodnosti. Gospodarske razmere pa so ravno v mešanem ozemlju mnogo slabše kot v nemškem delu dežele. Radi velikanskih dolžnosti, ki jih mora nemško šolsko društvo Südmarka ravno na Koroškem izvršiti in izpolniti, je treba, da vse nemško prebivalstvo v Avstriji prostovoljno da, kar more, ne samo radi tega, ker društvo prosi, temveč radi tega, ker je dolžnost vsakega Nemca, da se prepreči, da bi obmejno ozemlje ostalo prepuščeno samemu sebi in lastni usodi.

Ta odkrita izjava poslovodje koroškega hajmatbunda, ki je obenem tudi važen funkcionar Südmarka, je za slovanski narod krasen dokument, kako deluje ta šolska organizacija med našimi brati onkraj meje.

Od časa probujenja narodne zavesti med koroškimi Slovenci, ki so bili navezani na svoje lastne skromne sile, so se morali boriti proti tej raznarodovalni organizaciji, ki je s pomočjo vlade in njenih organov ter z za-

slombo celokupnega nemškega naroda vedno hujše in globlje prodirala v srce slovenskega ozemlja. Delo, ki jo izvršuje to društvo po vojni ne samo med koroškimi in štajerskimi Slovenci, temveč tudi med gradiščanskimi Hrvati in nižavstvenimi ter dunajskimi Čehi, je krivično, nekulturno in tira prebivalstvo, ki mora uživati njegove strupene sado-ve, v kulturno zaostalost, nacionalno mlacnost in v gospodarsko propast.

V ozemlju, ki ga naziva Kaibitsch mešano ozemlje, na katerem pa bivajo že skozi stoletja, razen par priseljenih nemških uradnikov in delavcev ter rajhovskih kmetov, sami Slovenci, je bilo še koncem leta 1931 okrog 9000 volilcev, ki so oddali svoje glasove za Koroško slovensko stranko, ki je javno priznala edina zastopnica slovenske narodne manjšine na Koroškem. Od štirih deželno-zbornih poslancev iz tega ozemlja pripadala dva ti stranki. Ali potemtakem ti volilci nimajo pravico zahtevati, da bi vsaj isto število učiteljskih kandidatov spravili vsako leto na celovsko učiteljsko, kot jih imajo nemško misleči »vindišarji«? Zakaj se zato evidentno pravico ne zainteresira koroški hajmatbund, ki si pri vsaki priložnosti nadeja pravice zastopstva mešanega ozemlja? On bi moral varovati kandidate iz slovenskega ozemlja pred vsakovrstnimi tujimi napadi.

V tej zvezi pa moramo navesti, da je bila ta organizacija v zvezi z Südmarko, ki je pregnala po plebiscitu vse narodno zavedne slovenske učitelje iz Koroške in ki skrbno pazi na to, da noben otrok narodno zavedne slovenske družine ne pride v celovško učiteljsko. Koroški hajmatbund je bil tudi tisti faktor, ki je slovenski kandidatinji oktobra leta 1925 zagrozil, da bo izključena z učiteljskega, ako se ne udeležijo plebiscitnih slavnosti v rožanski narodni noši in ako ne deluje v družini, ki propagirajo germanizacijo. Koroški hajmatbund je v tem oziru vestni izvrševatelj in pokorni sluga Südmarke.

Kako ti učitelji, prežeti Südmarkinega duha in od tega društva za svojo raznarodovalno delo še posebej masno plačani, delujejo, nam je iz lastne izkušnje zadosti znano. Utravistične šole obstajajo samo na papirju in navedeno število služi samo za slučaj kakšne slovesne izjave o velikanskim ugodnostim in pravicah, ki jih uživa slovenska narodna manjšina na Koroškem. Učitelji pa so posebej plačani zato, da prejkorsko iztrebijo zadnjo slovensko besedo iz ljudske šole in se v tem oziru vmešajo celo v pouk krščanskega nauka.

Izgubljene, prodane duše na Westfalskem

POTURICA JE HUJŠI OD TURKA

Malokateri narod je bil ob izidu svetovne vojne v narodnem oziru relativno tako hudo okrnjen, da bi zgubil tretjino svojih pripadnikov, kot je bil to naš majhen slovenski narod. Toda s tem njegovo uničevanje še ni končano. Tisti, ki smo ostali pod okriljem majke Jugoslavije, bomo ohranili svojo govorico in svojo narodno samostojnost. Ostali na Koroškem in v Primorju pa so zapisani gotovi smrti, če jih v doglednem času ne rešimo iz kremplev uničujočega tujca. Slični propasti so podvrženi tudi tisti naši ljudje, ki so odšli po svetu s trebohom za kruhom. Kako propadajo naše duše na Westfalskem, vidimo iz člančica v listu »Gladbecker Anzeiger« od 8. junija 1933, ki izhaja v mestu Gladbeck na Westfalskem.

Tu pišejo »Hinein ins deutsche Mutterland!« Nazaj k nemški domovini! Kaj hoče Vseavstrijsko-nemška interesna zveza. Člančič se preveden glasi takole:

Vseavstrijsko-nemška interesna zveza v Gladbecku je imela v lokalni Voerste zborovanje, ki jo je otvoril Franc Kunstelj s kratkim pozdravnim nagovorom. Tajnik Franc Laznik iz Hamborna je govoril o smotru in cilju Zveze. Laznik je v začetku poudaril, da ne bo odgovarjal na očitke avstrijsko-nemškega Volksbunda. Cilj vseavstrijsko-nemške interesne zveze je ohranitev nemške kulture, šege in morale. Proč od Srbije, nazaj k nemški domovini in s tem k velikim nemški državi.

Članom vseavstrijsko-nemške interesne zveze, ki žive že dolgo let v Nemčiji, je prav dobro znano, kaj morajo njihovi rojaki pretrpeti pod jugoslovanskim bičem. Toda mi ne upamo, da se našim sorojalom jeziki zavežemo. Jugoslovanskim društvom pa napovedujemo neizprosno boj. Nima- mo veselja, da zamenjamo nemški kruh z jugoslovanskim kolačem in nemške čevlje z jugoslovanskimi opankami.

Mi ne bomo nad nobenim izvajati nasilja. Kdor misli in čuti nemško, tega je dolžnost, da pristopi k zvezi. Na noben način pa ne trpimo komun-

In značilno je, da so bili ravno učitelji iz spodnjega Roža, celovskega okraja in iz Podjune prvi, ki so energično protestirali proti konkordatu, ki ga je pred kratkim sklenila avstrijska vlada z Vatikanom. Slovenski otroci ne slišijo v šoli nobene slovenske pesmi, pri telovadbi nobenega slovenskega povelja in nobene slovenske besede o slovenskih pesnikih, pisateljih, znanstvenikih, najmanj pa o slovenski narodnosti in slovenski kulturi. Pač pa je znano veliko slučajev, da so učitelji blatili otroke, ker so slovenskega pokolenja in da so padale v šolskih poslopih psovke in nesramne laži na Slovence in na jugoslovanski narod. Delo, ki ga izvršujejo učitelji te vrste, je do skrajnosti nemoralno, kajti ono seje sovraštvo med otroke same in med otroke in starše. Odtod izvirajo tisti tihi, a hudi družinski boji, ki jih omenja Kaibitsch sam.

Delo učiteljstva pa ne neha pri vratih šolskega poslopija, temveč sega globoko v zunanje življenje. Oni so večinoma funkcionarji nemških političnih strank v slovenskem ozemlju, oni so organizatorji podružnic Südmarke, ustanovitelji nemških pevskih zborov in nemških prosvetnih društev, ter imajo glavno besedo pri vsaki večji lokalni prireditvi. Za njih trud izven šole jim daje Südmarka vsako leto lepe remuneracije!!

Velikanske vsote, ki jih je Südmarka dala posameznim utravističnim šolam za zidavo novih šolskih poslopij ali za prizidave, mora slovenski kmet vrniti z obrestmi. Ne pridejo te vsote v slovensko ozemlje kot darilo, kakor trobi nemška javnost v svet, temveč kot posojilo z višjimi ali nižjimi obrestmi. Predloge za adaptiranje starih in za zidanje novih šolskih poslopij stavijo zopet tisti zato plačani učitelji, ki izrabljajo politično konstelacijo v občini in uspehe raznarodovalnega dela v svoje osebne namene.

Gospodarsko stanje v slovenskem ozemlju, ki je ravno radi nizke vrednosti utravističnih šol in od Südmarke ter njenih valpov importiranega boja med brati zaostalost za gospodarskim razvojem v nemškem delu Koroške, kjer prebivalstvo ne uživa »blagodejnih sadov« Südmarkinega dela, se krči še za tiste milijone, ki jih Südmarka na zvit način s pomočjo političnih oblasti izsesava iz slovenskega kmeta.

Delo Südmarke sega prav globoko v življenje slovenske manjšine na Koroškem in njeno zasluga bi bila, ako bi nemški valpet mogel nekoč konstatirati, da je iz Koroške izginil zadnji narodno zavedni slovenski kmet.

stov. Upamo, da lahko računamo v najbližjem času z enakopravnostjo in da se bo z domačimi društvi stvorila neka skupna organizacija. Vseavstrijsko-nemška interesna zveza je bila ustanovljena zaradi potrebe časa in če člani niso pristopili k avstrijsko-nemškemu Volksbundu, so to storili zato, ker Volksbund ni znal zgraditi močnega naspila proti jugoslovanski poplavi. Neki član avstrijsko-nemškega Volksbunda je poudarjal, da stališče Volksbunda ni veljalo za tiste, ki nemško čutijo, temveč nemško-sovražnim, Jugoslovanom in predvsem društvom, ki jih je ustanovil znan Bolha. (G. Bolha je voditelj našega narodnega pokreta na Westfalskem.)

Iz krogov interesne zveze se je javil neki član, ter poudaril: »Če smo nekaj jedli v Nemčiji dober kruh, bomo radi jedli tudi tujega. Člani vseavstrijsko-nemške interesne zveze so rojeni Avstrijci in mikaki Jugoslovanci. Tajnik Laznik je govoril še v zadevi potnih listov in je pred vsem poudaril, da jugoslovanske oblasti ne delajo več takih težkoč kot v prejšnjih časih. V odbor so bili izvoljeni: Franc Kunstelj kot predsednik, Drnovšek kot blaginjak in Jožef Kunstelj kot tajnik. Kot zborovalni lokal so obdržali še gostilno Voerste. V upanju, da bo enkrat iz nemških plemen nastal en bratski narod, je s trikratnim »Sieg-Heil« predsednik zaključil zborovanje.

Tako torej naše poturice na Westfalskem. Kakšne pa so razmere pri nas. Ozmro se le nekoliko na našo seve. no mejo in po nemških otkih v državi. Stoletja že prebivajo med nami, toda še vedno so obdržali svojo nemško miselnost. Ali je naš narod še vedno na stopnji zamorskih plemen, ki se ne zavedajo svoje narodne samostojnosti. Res je, da »Westfalec« domovina ni mogla rezati vsakdanjega kruha, toda čemu taka izdaja domovine in narodnosti. Ali smo Slovenci res narod, ki se hitro asimiliramo in pozabimo na svoje prednike. Ni še jasno, kaj se bo zgodilo v bodoče. Ni izključeno, da boste še iskali toplega zavetja pri majki Jugoslaviji, ki vas bo kljub vašemu etijaltstvu sprejela v svoje naročje.

Kartelsko zlo

V naši dobi so karteli v teoriji neobhodna organizacija tako v industriji kakor v trgovini. V osnovi je kartel plan, načrt. To je tisto, za kar stremi danes ves svet. Plan proizvodnje, plan razdelitve proizvodnje. Konkurenca poedincev, je preveč anarhična in kakor trdijo, vodi v propast in v zrgubo. Rešitev je samo v planu, to je v kartelih, ki dajejo plan razdelitve po rejonih, po vsej državi, in neki so naredili tako razdelitev po vsem svetu (nafta). Karteli so teoretično velike koristi za vsakega in za vse.

Praktično pa to ni točno, kajti ne obstoja pravična razdelitev in niti pravična proizvodnja ni cilj kartela. Cilj kartela je čim večja osebna korist in čim večji privatni dobiček. Kljub teoretičnemu načrtnemu delu za splošno korist se v stvari vendar vrši individualistično kartelsko odiranje in spekulacija. Vršiti se načrtno odiranje poedinega in nešeto konsumentov, a poleg tega tudi malega trgovca detajlista in obrtnika.

Ne govorimo o svetovnih kartelih — oni so vsem znani. Znana je njih vloga, ki jo

igrajo ne samo v ekonomskem oziru, temveč tudi v politični situaciji, ki izzove celo vojno med posameznimi državami.

Tudi pri nas so pričeli karteli kazati nekoliko bolj odkrito svoje pravo lice. Oni stegujejo svoje grabežljive roke skoraj k vsem vrstam trgovine in industrije. Oni vse bolj stiskajo v svojem objemu nezavisnost industrijalca in trgovca, in tudi ves konsumentski svet.

Kartel je isto, kar požar v šumi. Če ga pustiš, da se razplamti, ga ne boš mogel več lahko pogasiti. Če bi mogli omejiti delo kartela že v začetku njegovega razvoja, tedaj bi mogli lahko še postati gospodar situacije in kartel bi zares delal po planu, po načrtu za dobro naroda. Toda to se ni še nikdar in nikoli zgodilo.

Kakor hitro bomo kartelom popustili, kakor hitro verjamemo njihovim sladkim besedam o načrtnem delu in vesplošni poenotitvi, se bomo opeharili in bomo mnogo izgubili. Izgubili bomo na denarju, pri svojem varčevanju, na plači nameštencev, v neiz-

ogibnem podraženju blaga, izgubili bomo potrební mir, kajti ne moremo v naprej vedeti, kakšna iznenadenja nam pripravljajo karteli. Kadar prične kartel svoje delo, je blag in se krije z obljubami, da bo popolnoma opomogel odjemalcem z nizkimi cenami. Tako pa govori samo toliko časa, dokler ne prigrabi in požre konkurenco in dokler se ne ogradi z obrambenimi carinskimi zidovi. Kakor hitro to doseže, postane kartel takoj prenasitljiv. On samo požira. Požira ne samo denar, temveč vso moralo, varnost, požira celo sama človeška življenja na vse mogoče načine, vzdržuje korupcijo, nezaposlenost, revščino delavcev, trgovcev in obrtnikov. In to vse po načrtu.

Na zadnjem zborovanju trgovske komore so našli 10 kartelov pri nas, to pa niso vsi. Kartelirane so industrije stekla, železa, tekstilij, sladkorja, kvasa, piva, trikotaže, cementa, špirta, bencina in papirja. Najnovejši je kartel trikotaže. On je komaj organiziran. Skoraj bomo to občutili na svojih nogavicah in tkaninah. Eden najizrazitejših kartelov je pivovarski. Tu je svobodna konkurenca izključena. Evo tudi rezultat. V pivovarni stane proizvodnja hektolitra piva okrog 80 denarjev, na veliko pa prodajajo pivovarnarji hektoliter po 750 Din. Če odštejemo od cene 120—150 Din taks in trošarine — državne, banovinske in občinske — ostane prodajna cena 600—630 Din. To je osemkrat več kot stane proizvodnja. Izračunajte kolikšen interes vleče pivovarski kartel in koliko se je ta dobiček odmaknil od splošnega trgovskega dobička 25%. Kaj je za ta kartel kriza naroda? Kdo ima koristi od takih cen? Država, banovina, občina? — Ne. Njihove takse in trošarine ostanejo iste. Trgovci? — Ne. Če bi pivovarnarji zaslužili le dvojni dobiček — 50%, to bi dalo 40 Din + 80 Din = 120 Din + 120 Din trošarine = 240 Din. Če bi trgovci zaslužili svojih 25%, tedaj bi prodajal liter po 3 Din, t. j. steklenico po 150 Din. Trgovci bi imeli večji konsum in večjo korist, in bi delal z manjšim kapitalom. Imajo morda koristi od takega dobička delavci in uslužbenci? — Ne. V sedanjih nezaposlenosti morajo delati celo brezplačne nadure (do 16 ur dnevno in celo poleti) in tudi ostale nagrade so zelo slabe.

Ogromnemu dobičku naših pivovarnarjev se čudijo tudi inozemci. Nekdo izmed njih je rekel, da so karteli povsod karteli, njih smeri so povsod iste, toda nikjer ne derajo konzumente tako brezobzirno kakor pri nas.

Na vidiku je še en kartel — drvarska industrija. V kratkem času bomo videli in občutili, kakšne rezultate bo prinesel ta nov kartel našemu žepu, koliko bo stalo kurivo in gradbeni les. Vse to gre v brezkončnost.

Naša valuta, kriza in kapitalizem

Znano je, da nobena moderna država ne mora obstojati brez kapitalizma in brez delavske moči in da ima kapitalizem velik vpliv na vlado, mnogo več kakor pa delavska moč. Večkrat se delavska moč spozabi, toda tudi kapital se je že mnogokrat spozabil. Letos je neka banka v Trstu ponujala brezplačno posojilo. Dajala je to posojilo na prvo intabulacijo, kmetje so pa plačali amortizacijo. Ko je banka videla, da je za postopanje pravi čas, je kmetom posojilo odpovedala, zaračunala je 10% obresti za vso dobo nazaj. Ker kmetje niso mogli plačati, so šla vsa posestva na boben. V Italiji se taka posestva kar pod roko ponujajo gospodom, ki so z banko v zvezi. Če je šlo vse to gladko, nam ni znano.

Po prevratu so nekateri imeli priložnost dajati posojila s 25% obresti in tudi višje. Pa ne samo to, pri izplačevanju posojila so si takoj odtrgali obresti za šest mesecev in vse stroške, kar je vse skupaj znašalo eno četrtino vsega posojila. V naši državi pred vsem v Sloveniji so posojila in obresti ugodnejša. Vendar pa so bile po vojni obresti silno visoke. Sicer so se danes že nekoliko znižale, toda so še vedno previsoke. Po zakonu so dovoljene obresti največ po 14%. Na gotovi podlagi pri Mestni hranilnici se dobijo posojila celo po 8%, obrtniki in drugi trgovci pri drugih denarnih zavodih po 10% in tudi po več. To pomeni, da tisti, ki rabi posojilo, mora delati in služiti več za banko kot zase in da mora večkrat iti zvečer v posteljo poln skrbi, kako bo zamogel poravnati svoj dolg, ne da bi družina trpela lakote in pomanjkanja.

Oglejmo si, kako malo je zdaj naročil in kako so se cene znižale v primeri s prejšnjimi leti. Delavci zaslužijo povsod manj kot prej. Oni trtjujejo, garajo in zraven molče. Uradniki so tiho žrtvovali znižanje plač, vpo-kojenci znižanje svojih pokojnin. Vprašamo se sedaj, kaj in koga so žrtvovali kapitalisti, ki imajo svoj denar naložen v denarnih zavodih.

Oni imajo še danes enake prejemke kot prej, kljub temu, da so cene ugodnejše. Zakaj se torej obresti ne znižajo v prid obrtnikom in sploh v prid jemalcem posojil? Tu tiči kriza po vsem svetu. Ali ni krivica, da dajejo države druga drugi pos. po 7% ali po 8%. Taka posojila jemlje tudi naša država. Če bi se taka posojila dajala po 3 in po 3% kakor v predvojnem času, bi bilo gospodarstvo naše in vsake druge države mnogo boljše. Seveda vladajo te napake po vsem svetu, ker je kapitalizem mednarodni.

Pred vojno je bilo prekoračenje obresti po 6% kaznivo kot odušstvo. Danes pa je tako odušstvo zaščiteno po zakonu.

Če bi se obresti znižale, bi tudi stanovanja bila cenejša, hišni gospodarji bi tudi v novih hišah lahko najemnino znižali ter jo prilagodili znižani obrestni meri. Podjetniki bi zopet začeli zni-

Trgovska zbornica išče zdravilo v zmanjšanju carinske zaščite, ki bi ne smela biti večja kot 25% na cenah tujih proizvodov. To zdravilo pa ne bo zadostovalo, kajti obstajajo še devizne ovire. Zahteva trgovcev po notifikiranju kartelov pri oblasti tudi ne poma-ga. Kartel sladkorja je oblastim dobro znan, a vrši svoj »načrt« neovirano. Organiziranje kartela drvarske industrije je prinesel v javnost sam minister šum. Iz tega vidimo, da delajo karteli javno in jih v njihovih smereh nihče ne ovira.

Neki trgovci so zahtevali večjo, sigurnejšo kontrolo oblasti nad karteli. Koristila bi edino organizacija kartelov konsumentov. Karteli konsumentov, ki jih tudi mi zagovarjamo, se ne morejo zaperstavljati kartelom kakor je nafta. Toda v predelih svoje države morejo regulirati delo vsakega kartela. Zedinjenje konsumentov s stalnim centrom bi se v kritičnih trenutkih moglo baviti z razdelitvijo konsuma, ravnotako kakor razaporejajo industrijski karteli proizvodnjo in prodajo. Tu bi že bila korist. Predvsem če bi se trgovci, ki so prvi občutili vso težo kartela, zedinili s konsumentmi.

Dalje, kartel konsumentov bi mogel kot neodvisna organizacija, ki se zavzema samo za interes vsega naroda, stopiti pred mero-dajne oblasti z objektivnimi zahtevami proti nekorektnemu delovanju industrijskih kartelov ter bi mogel v javno nezakonitih slučajih intervenirati.

Tako zedinjenje konsumentov bi dokazovalo oblastim in narodnemu predstavnštvu, kakšno škodo dela eden ali drugi kartel državi, družbi in njenim organizacijam — trgovskim in obrtniškim. Proti poedinim kartelom bi se konsumenti borili z uspehom in z zakonitim sredstvi.

Kriza je ogromna v vsem svetu. Poedini kratkovidni in neuki politiki pa vidijo še danes edino rešitev v kartelih industrije in v čim širši njihovi organizaciji. Oni delajo nepopravljivo škodo.

Najboljši dokaz za to v nacionalnem pogledu je ta, da je skoraj vsa kartelirana industrija posredno ali neposredno v rokah tujca. Toda tuji bankir in industrijalec ne prideta k nam kot altruista, da bi delala v korist našega prebivalstva, temveč da si poišče ta in iz vlečeta čim več dobička od naših ljudi v korist svojega, tujega žepa. Tujci so se prikradli v naše kartele ne zato, da bi naš narod prosperiral, temveč da iz vlečejo iz njega prekomerni dobiček za sebe. To jasno dokazuje, da so karteli za našo narodno silo škodljivi. Morali bi biti zelo kratkovidni ekonomisti in politiki, če bi mogli hladnokrvno priznati neobhodno potrebo kartelov in poudarjati potrebo njihovega širenja.

dati, ljudstvo bi imelo delo, brezposelnost in kriza pa bi polagoma ponehala.

Kako pa je kriza nastala? Ljudsko premoženje na vsem svetu (brez velekapitala) je bilo dobro urejeno. Z visokimi obrestmi pa se ga je vedno bolj črpalo, dokler se ga ni izčrpalo. Ljudsko premoženje je bilo slično polnemu sodu, ki se je vsak dan vedno bolj izpraznjeval. Danes je od vsebine tega sodu ostalo še suho, prazno dno. Ni res, da ne bi vedeli, kje tiči vzrok gospodarske krize. Res pa je to, da gospodarji nočejo o temu nič slišati, da so oni predvsem krivi vsega svetovnega zla. Saj dan za dnem vidimo, da raje se-žigajo velike množine kave in žita, kot da bi cene tem proizvodov znižali. Tudi imamo vse preveč denarnih zavodov, zadostovalo bi jih samo četrtina.

Za ozdravljenje gospodarske krize je potrebno predvsem znižanje obrestne mere. Takoj naj se zniža za 1% za ves posojeni kapital, ki je izposojen nižje kot po 9%. Za ves ostali kapital, ki je izposojen z obrestmi z nad 9% pa naj se takoj znižajo obresti na to obrestno mero. V drugem letu pa naj se obrestna mera zopet postopoma znižuje ravno tako kakor v prvem letu, toliko časa, da dosežemo pravilno razmerje med kapitalom in delovno močjo.

Nadalje naj se meje za trgovino in industrijo odprejo, denarni zavodi pa naj imajo rezervni fond faktično kot rezervni fond likvidni pri rokah. Glede različnih spekulacij pa naj bodo denarni zavodi in v njih odločilni faktorji s svojim polnim premoženjem odgovorni.

POJASNILO

V številki 23 Vasega lista z dne 10. junija t. l. trdite v članku »Naša industrija in Ljubljanski velesej« da mi nismo razstavili blaga na Ljubljanskem velesejmu.

Izvolite vzeti na znanje, da naše podjetje še sploh ne obratuje, ker še niti zidarska dela niso dogotovljena. Radi tega smatramo, da je uvrstitev naše firme med podjetja, katera niso razstavila svoje blago na Ljubljanskem velesejmu, neumestna, to pa tem bolj, ker se zaista prištevamo k jugoslovanskim podjetjem in hočemo biti najmanjše tako jugoslovanski kot oni podjetniki, ki so svoje blago razstavili na velesejmu.

S prošnjo, da blagovolite to vzeti na znanje, beležimo z odličnim spoštovanjem:

Ornik & Mitrovič.

Vsem krajevnim odborom na znanje. V zadnjem času krajevni odbori ne dobivajo od oblastnega odbora takojšnjih odgovorov. To pa radi tega, ker je naš tajnik bil sluzbeno odsoten. Njih dopise pa smo rešili vse in v slučaju urgenc naredili vse potrebne korake. V najkrajšem času bo redno dopisovanje začelo zopet delovati. — Oblastni odbor, Ljubljana.

Z obhoda

Jesenice

RESNA JAVNA ZADEVA

Včasih smo poznali na Jesenicah in v bližnji okolici gostilne, kjer se je shajala elita Nemcev in nemčurjev. Večina od njih se je po prevratu prihuljeno umaknila v senco svojih domov, kjer lahko nemoteno prežvekuje svojo usodo. No, pa radi teh lokali niso ostali prazni. Pojavili so se še bolj žalostni nasledniki. Gostilna je pač gostilna, in naš človek ima že od nekdaj mnogo smisla za »javno udejstvovanje« ob mokni gostilniški mizi. Sramotno ponižuje naša odrasla mladina samo sebe in žali svoj nacionalni ponos. Kaj naj si predstavljajo o nas tuje, ki baš sedaj pogosto potujejo skozi naše kraje? Do neba že vpije glas po iztreznjenju, v duše zakrknjenih, nevzgojenih in od nikogar nadzorovanih brezdomovincev ne privpije nikoli. Ali ne bi oblastva včasih pomislila, kako zavreti divjanja, ki žalijo domovinski čut slehernega Jugoslavana! Naj vendar premislijo, komu izstavljajo obrtne koncesije. Samo vzorni in čisti Jugoslavan, ki so poleg tega tudi pametni in razodni ljudje, naj imajo pravico do njih! Marsikatera družina bo tako rešena gorja, ki jo danes tako neusmiljeno tepe — in končno: naš narodni ugled bo zopet zrastle v obeh tistih, ki se nam danes ironično posmehujejo.

Da so gornje besede potrebne, naj navedem samo en vzgled za blžnjega Javornika.

V neki tamošnji gostilni, znani po večni godbi in vreščanju pijancev, je pred nedavnim časom nekemu gostu zmanjkalo švabskih slagerjev, pa si je v zadregi pomagal z italijanskimi. Mesto, da bi mu gostilničar prepovedal tako izzivanje, mu je še sam priskočil na pomoč, da pokaže simpatijo do blažene laščine. Pa še to: Da ni bil slučajno navzoč neki nacionalist, bi sledila celo — fašistična himna!!!

Pozivamo merodajne činitelje, da take pojave v kati zatro, sicer jih bomo morali mi sami, ki nam je čast jugoslovanskega imena nad vse!

KRANJSKI INDUSTRIJSKI DRUŽBI V VEDNOST IN RAVNANJE

Nemški napis nad slovenskim — v petnajstem letu svobode — visi v tovarni na Javorniku blizu vhoda v pisarne. Ne bomo ga gledali dolgo, zato svetujemo prizadetim, da ga v najkrajšem času odstranijo, sicer se bomo sami potrudili in z napisom vred odstranili tudi kaj drugega, kar v Jugoslavijo ne spada.

To naj vam bo v resne opomin! Narodni pokret je pri nas od dne do dne silnejši in nelzprosnejši. Ne bomo mi krivi posledic, ki bi mogle nastati vsled vaše trme. Da vam ne bodo prijetne, nam verujte! »Ratni album«, kjer so shranjeni spomini našega trpljenja, bo kazal množicam, kako zabrisati poslednji spomin naše sužnosti!

»ZDRAVO!« JIM NE DIŠI?

Razglas sportnega odseka s tem pozdravom je bil nabit na glasno desko v Krekovem domu. Nekega starejšega člana je to neprijetno presunilo — in je razglas strgal raz deske. Vprašamo: zakaj?? Ali vam nacionalni pozdrav ne diši? Mladina, pazi, kam gre tvoja pot in komu se zaupaš!

Javornik

ROKE PROČ

Prosim blagovolite sprejeti še en naknaden glas iz naše Savske kotline radi Musolinijevih aspiracij na našo lepo Jugoslavijo in Slovenijo. Kot dober Slovenec in Jugoslovani si ne morem kaj, da tu razkrijem v par vrsticah svoja patriotična čustva napram Musolinijevi pobožni želji in grabežljivosti napram naši Sloveniji. — O reviziji kakih mirovnih pogodbah ne sme in ne more biti nikakega govora, ter se mora tem zemljelačnim imperialistom zaklicati, da se bo slišalo v Rim in preko: »Nikdar in nikoli! — Roke proč od naše ljube Slovenije in Jugoslavije.«

Mi nismo prelivali naše krvi po galiških poljanah, po ruskih stepah in po dobrodušnih planotah zato, da bi sedaj žrtvovali Italijanom našo prelepo Slovenijo, ali pa le en del Jugoslavije, marveč zato, da smo se uedinili z našimi južnimi brati — Srbi in Hrvatji v eno celoto, h kateri bodo pa prišli, če že ne v kratkem času, pa pozneje še naši neodrešeni bratje, kateri ječijo danes pod tujim jarmom, — ter hočemo tudi združeni ostati — tako gotovo, kakor nam Bog pomaga.

Zagorjan.

ČEMU SE DELAVEC ČUDI

S takim naslovom je v vašem cenj. listu s dne 27. maja izšel članek, h kateremu naj dodam tudi jaz svoje mišljenje. Povsem pravilne in zelo važne so vrstice v članku pod gornjim naslovom. Ta članek zasluži, da se mu posveti nekoliko več pažnje. Vse povsod pri nas v naši domovini, v naši ljubljani Jugoslaviji, vlada splošna gospodarska kriza. Ta kriza, ki vlada po vseh državah, v eni več v drugi manj, zadene v prvi vrsti najbolj delavske sloje. Pri nas v naši državi in pred vsem v naši ožji domovini v Sloveniji nas je mnogo delavcev organiziranih v nacionalnih vrstah, ki našo domovino Jugoslavijo nad vse ljubimo in ki bi tudi bili pripravljeni žrtvovati zanjo zadnjo kapljo krvi. Kljub naši veliki ljubezni do domovine pa smo v njej precej brklo razočarani in to v prvi vrsti iz sledečih vzrokov. Sam sem delavec in sem tri leta nezaposlen, rad bi dobil kakršnokoli službo, toda žal ni dela zame in ni enega podjetja, da bi me zaposlilo. V tem položaju nisem osamljen, poleg mene jih še na sto in sto, ki bi radi prišli za vsako delo, samo da

bi si na pošten način služili svoj vsakdanji kruh. Toda pri nas nudimo zaslužek vsakemu tujcu, pa naj pride odkoderkoli. Navedel bom samo en zanimiv slučaj. Poslušal sem govorjenje in besedičenje starih monterjev Nemcev, ki so med drugimi hvalili splošno naša podjetja, kako so dobra, da zaposlujejo tuje državljane. Posmehovalno so se izražali, kako dober kruh se da zaslužiti v Jugoslaviji na račun nas nezaposlenih. Poleg tega pa še norce brijejo iz našega jezika.

Mi pa kot nacionalisti moramo v bodoče posvetiti malo več pozornosti. Mi hočemo in zahtevamo, da imajo v domovini predvsem kruh domači ljudje in šele ko bodo vsi naši zaposleni, pridejo tuje na vrsto, in to samo taki, ki naš jezik in našo Jugoslavijo spoštujejo.

Škofia Loka

KAM PLOVEMO?

Vozni red — Fahrplan je naslov lepaku avtopodjetja Pečnikar, s katerim objavlja podjetje svoje vožnje na progi Ljubljana—Kočevje—Brod—Delnice—Sušak. Prosimo najemnika restavracije »pri Oletu«, da ličnemu lepaku čimprej odstrani nepotrebno tujko »Fahrplan«, ker le-teh v našem mestu ne potrebujemo.

VREDNO SI ZAPOMNITI!

Ugledna tukajšnja rodbina je prejela ob priliki smrtne izgube svojega člana ponudbo, da si ogleda zalogo nagrobnih spomenikov itd., datirano z dnem 31. maja 1933. To ponudbo je poslal Toman Feliks, mestni kamnoseki mojster iz Ljubljane, Resljeva cesta 30 ali Feliks Toman, Bau- und Kunst-Steinmetzmeister, Laibach. Ponudba je sicer pisana v slovenskimi, druga stran jo pa diči s samimi nemškimi reklamnimi napisi. — Zapomnite si g. Toman, Škofia Loka leži v kraljevini Jugoslaviji in ne v bivši blaženi Avstro-ogrski ali na bivšem Kranjskem. Sedaj smo leta 1933 in 15 let po osvoboditvi. Pika.

KINO

V utrđitev narodne in državne zavesti v našem mestu je predvajal zvočni kino v Skofji Loki, dne 10. junija t. l. 100% nemški film »Križarka Emden«. — Na lepaku, ki je vabil k predstavi, pa je stal dostavek: »Heroji morja.« — Zgodovina junaštva. — »Kšeftsahe« pa šuti bre!

POSTNI NABIRALNIK

v obmejni vasi Sorica v selški dolini je še vedno v črno-rumenih cesarskih barvah. Ali res ni nobenega, ki bi 15 let po osvoboditvi uničil ta žalosten spomin na čase robstva našega naroda v cesarski Avstriji? Kje so merodajni činitelji? Podgori se je pridružila Sorica in mogoče je, da najdemo sličen nabiralnik še kje!

PLANINSKO SLAVJE

je bil naslov vsebini naše novice v 22. številki »Pohoda«. Onim par gospodom, ki se radi razburjajo, povemo, da bomo nadaljevali s svojim delom splošne javne kritike vsega, kar se nam ne zdi pravilno. Te pravice nam ne bo nihče jemal.

Poljanska dolina

NEUMESTNE PRITOŽBE

Težke čase preživljajo danes radi krize ali »grize« vsi, tako tisti, ki kaj imajo in tudi tisti, ki nimajo. Ni lahko poslušati pritožb »bogatinov« še težje pa pritožb »beračev«, ki trdijo navadno, da so njih »grize« krivi prvi, ker ne dajo denarja od sebe, ki so ga prisiljati, med tem ko so oni vsak dinar, ki jim je prišel v pest, pošteno zabili. Nasprotno, pa pravijo prvi, da njih položaj postaja vedno bolj neznosen, čimbolj kriza kaže svoje zobe, »berači« jim zavidajo vsak uspeh in še več, če pri kom zapazijo, da ima novo srajco, napovedujejo, da bo že »prišel čas«, ko se bo kolo zavrtilo in bojo oni imeli. Mi se sicer ne moremo ozirati na enega ali drugega, pravimo pa, da po toči godrnjati je malo prepozno, kajti, bili so časi tudi za vas. Vendar pa za nekatere še danes ni prepozno. Neumestno se nam pa zdi, da nekateri obrtniki in trgovci (seveda v deželi Danski) simpatizirajo z onimi godrnjači. Vprašamo enega ali drugega, kdo vam bo dal zaslužiti, prvi ali drugi. Po našem mnenju, bodo le oni »ušivci«, ki bodo še vedno v položaju kaj delati, če se tudi današnja kriza ne obrne njim v prilogo in vam dati zaslužka. Nasprotno pa bodo »reveži in berači« ostali tudi v resnici, ker, kar znajo, se tudi ne bodo odvadili. Zato se nam zdi vsako godrnjanje v tem pogledu odveč in neupravičeno, tudi temu bomo znali napraviti konec, ampak ne z metlami, ampak z zakonom, ki gotovo tudi ne odobrava tega, da se ruši s tem notranji mir in red.

Pa da ne bo kdo mislil, da smo v Poljanski dolini sami bogatimi ali denarni ljudje, ker »obravnavamo« take reči. Ampak to ni le pri nas, tudi od drugod se sliši, da so takimi imenovani dolžniki postali vse preveč obsejni, v pričo njim za sedaj ugodnih razmer, ki jih ščitijo, in kot taki imajo gotovo dosti zavestnikov, ki jim vsaj potuho dajajo. Dobro bi bilo, da bi se tem »poštenjakom« vsepovsod posvetilo pod nos.

Da marsikaj je še vedno narobe v »deželi Danski«. Veseli pa nas, ko vidimo, da metla dobro pomete, a žal je še prekratka, še ne poseže daleč dovolj. Ne bomo pa odnehali prej, dokler ne napravimo iz »Danske« vzorne dežele, kjer ni nepravilnega godrnjanja, zavdanja, hinavstva in svetlohltnstva.

Kočevje

JAVNO VPRAŠANJE

Prosimo, da nam merodajne oblasti objavijo, kdaj je napravil gospod Richard Schmelzer, trgovec v Koprivniku pri Kočevju, z grosse Auswahl an Manufaktur — Schuhe — Eisen — Farbe — Speziale und Glaswaren — šoferski izpit. Ker vemo, da nikdar, mu priporočamo, da omili brezposelnost, ter si najame šoferja, v drugem slučaju pa, da mu ustavi oblast avto-prevoz.

Šoštani

Bičevi udarci v zadnjem »Pohodu« so sicer krepki ali le preveč suhi. Zato dovolite g. urednik nekaj bolj konkretnega in sicer: Vprašani gospodu župniku Grilu:

1. Ali je resnica, da je prepovedal v Ravnah ljudem udeležbo na velikem shodu v Beogradu, ker da se istega udeležijo sami odpadniki vere?

2. Ali je resnica, da se vrše maše za zdravlje dr. Korošca, ki da je kmalu peljal Slovence k Avstriji ali Italiji?

Tako se namreč govori v Ravnah po neki gostiji.

Ti »Pohod« pa le krepko bičaj vse, kar je nezdravega in gnilega.

Več nas, ki soglašamo z bičem in mu bomo pomagali.

Trbovlje

SPAMETUJTE SE

Glazen apel na oblast, še bolj pa na lokalne faktorje, se je izvršil te dni pri nas, ko je neki brezposelni — odhajajoč iz občine, kjer je bil pri županu — razbil stekla izložbenih oken trgovcem v trgu — kot protest svoje brezposelnosti in javen in glasen dokaz, da hoče dela in kruha, ker se mu je vse na županstvu odbilo. — Gospodje na občini in pri rudniku: S pravim razumevanjem in srecem za delavnega človeka, popravite, kar se da popraviti. — Vediti tudi, da ni vsak brezposelni komunist — tudi če slučajno iz notranjega odpora razbije kako šipo — niti ni vsak uradnik, obrtnik in bogataš nacionalist — čeprav si v današnjih časih domišlja in ga imenujejo za voditelja in »zanesljivega« prvaka prebivalstva. — Po vaših delih Vas bomo spoznavali!

Celje

»ZAŠČITA MANJŠINE«

Tega-le pa ne bi nikdo verjel, kdor ne ve, kako hudo se trudimo pri nas za ohrano in vzgojo nemštva. Seveda tu zopet ne gre za Nemce, ampak za tisto vrsto ljudi, ki jih imenujemo nemškarje ali ponemčence. Ta dva danes sta menda ponemčena: Kajti zobozdravnik dr. Rudolf Sadnik in dr. Bruno Sadnik sta sinova očeta Savinca in matere iz Slovenskih Goric, ki sta svoj narod vzgojila v nemškem duhu in jeziku. Oba Sadnika imata že kakih petindvajset let v palači Celjske mestne hranilnice svoje stanovanje in ordinacijo, ter zavzemata mnogo sob za svoje potrebe. Bila sta dolgo časa edina zobozdravnika v mestu, ter sta si nabrala veliko premoženje. Znata namreč tudi računati. In kaj, imata, da si ne marata slovenski govoriti, je vse drvelo. Naš Slovenec si še danes, ko ima že tudi drugih zobozdravnikov v mestu, šteje v čast, da mu z zlatom okujejo neumno čeljust baš pri Sadnikovih.

Pa čujmo: Zobozdravnik dr. Stanimir Verhovc se je hotel z onega konca mesta preseliti v Mestno hranilnico, ker se mu je zdelo primerno stanovanje, ki ga je zapustil neki trgovec. Ampak to je zapletena zadeva. Odborniki hranilnice, ki jim predseduje bivši jugoslovanski dobrovoljec, se niso mogli odločiti, da bi dali tiste sobe Slovencu, da bi delal Sadnikoma konkurenco. »Poštenje nad vse: nekaj pravice mora biti. Tako so modrovali. Verhovc stanovanja ni dobil.

Sedaj zopet sejejo in modrujejo, kaj bi ukrenili. Sadnika sta ponudila, da tisto stanovanje križem preplačata, samo da ga ne bi dobil konkurent. Do sobote bo o zadevi odločeno. Ni izključeno, da Slovenec propade. Za vsak slučaj sta si Sadnika brez dovoljenja lastnikov hiše na vrata obesila dve veliki tabli, dočim prej nista imela nobene. Tako novi zdravnik ne bo imel kam obesiti svoje firme.

In če bi dobil stanovanje Slovenec, imamo še vedno poslane, ministre, Beograd, Berlin in Ženevo, ki znajo kaj ukreniti za dosego zaščite preganjane manjšine.

ZANIMIVO, PREZANIMIVO

V »Sokolski prosvetile« štev. 5 beremo v poročilu o sokolskem delu na Sušaku, da aktivno sodeluje: kot predsednik direktor gimnazije Ivan Ivančič, kot podpredsednik prof. Ante Sepić, kot tajnik sekretar gimnazije.

Prihodnji številki bomo priložili poštne položnice in prosimo vse gg. naročnike, ki so zaostali z naročninom, da jo poravnajo. Uprava je namenoma določila tako nizko naročnino, Din 40 — letno, da jo zmore vsak žep. Mimo tega je dana tudi ugodnost plačevanja v obrokih po Din 10 —. Povdariti pa moramo, da je treba teh Din 10 — plačati vnaprej, da bo uprava v stanu računati višino naklade.

Uprava »Pohoda« v Ljubljani.

zije Emil Dukić, kot knjižničar prof. Jakob Matanović, kot novinar prof. Milivoj Mihajlović, kot izvestitelj za narodno prosveto profesor Vladimir Strčaj, kot izvestitelj za lutkarstvo prof. Zvonko Turina in kot statističar nastavnica gimnazije Zlata Crvić. — A v Celju? Sokolska župa še nekaj let zamašča le enega samega prosvetarja. Vzemite si, mlada gospoda, Sušak za vzgled! — Tudi nastavnik za telovadbo na gimnaziji ne more biti ponosen na svoje uspehe ob zadnjem šolskem nastopu, da si ga neki listi vladno pohvalili. Komur manjka programa, naj vstopi v društvo, da bo videl, kako se dela.

BENEDETE IN KARAMIJE

Hudo nerodno je, da se moramo spotikati tudi ob take, ki čisto po nepotrebnem italijanski govorijo. No, »la dolce lingua di sic« to res ni, ampak na benečansko čozotsko stran pa le vleče. Imamo tu žene in hčerke raznih državnih ljudi, ki še danes širijo po celjskih ulicah in trgih svojo antiko kulturo. In kako glasno so! Zapisati moramo tudi to, da bi umolknele vse tiste benedete karamije, pa bodisi da so gorisjane, treštine ali poljane.

SVOJI K SVOJIM!

Po naših krajih se potikajo in lovijo kupce agenti inozemske trdnice, ter prodajajo klavirje. Tudi v Celju deluje tak človek. Zanimivo je, da si je znana funkcionarja Sokola hotela kupiti klavir in se je pogajala z domačo celjsko trdnico. Namah pa so se pogajanja razbila. Zakaj? — Kupila je instrument od tujca, in mu zanj plačala tritisoč dinarjev več. Denimo, da sta klavirja po vsem res enaka; potem imamo zopet dokaz, kako malikujemo vse, kar je tuje. In vrhu vsega še banska uprava sviri pred temi agenti.

POGLED V CERKEV

V zadnji številki smo ugotovili, da bi bila »nemška« Marijina cerkev ob mašah, pridigah in vseh pobožnostih prazna, ko je ne bi polnili slovenski verniki. Slovenci bi morali biti dosledni, da ne bi hodili tja, pa bi se videlo, kako malo je Nemcev in njihovih priveskov v Celju. To bi bil jasen in zanesljiv plebiscit. — Čujemo, da se celjsko nemštvo, ki list vneto prebira, razburja zavoljo tiste novice, in da so ravno tisti, ki jih sploh nikoli ni v cerkev, začeli nekaj govoriti o protestantstvu. Nam ni znano, kako je naša duhovščina s temi verniki zadovoljna; gotovo pa je, da evangelijska cerkevna občina ne bi ničesar pridobila s proselitmi. Nemško pridigovanje za Slovence in nemške šmarnice za naše ljudstvo so časi neprimerne prireditve. — Da bi nemščina prikrepala na cerkev kakoga človeka, ki se je materinega jezika odrekel, ta je bosa. Saj ti neofiti, ki so bili zavoljo mode in propagande svoj čas prešli k protestantom, da bi bili bolj nemški (»deutsch sein heißt lutherisch sein«), tudi v protestantstvo cerkev ne hodijo. Žalostno je pogledati ob nedeljah in praznikih v protestantstvo cerkev, kjer občinari posedajo v klopih daleč drug od drugega, da bi se jih več videlo. In škoda je za lepo retoriko poetično-političnih govorov župnikovih, ki jih tako redko kdo posluša.

Konjice

DOPIŠNIKU »SLOVENCA« IZ KONJIC V ALBUM

»Slovenčevemu« dopisniku njegova zlobna žilica je zopet ne da miru. Imeli smo skoraj leto dni mir pred njegovimi jezuitskimi napadi, odkar je namreč »Slovenec« utrpel veliko gmotno škodo v znanih tiskovnih pravdah iz našega kraja in je bil tudi njegov urednik obsojen. Pa je že dopisnik pozabil na to ali pa si je morda zbral med svojimi pristaši z nabiralno polo potreben denar za event. novo tiskovno pravdo, ko že zopet napada ljudi, ki so gotovo boljši katoličani, kakor je to dopisnik sam, ki bi moral v prvi vrsti pokazati ljubezen do bližnjega in ne netiti sovraštva.

V dopisu od 8. junija t. l. iz Konjic pod naslovom »Odkrita kovnica srebrnikov v Konjicah«, poroča med drugim, da se po trgu šušlja, da bodo prišle v tej zadevi še zanimive stvari na dan in da vsekakor Konjice »napredujejo«. V tem dopisu omenjeni T. Škorjanec, ki je osumljen ponarejanja 20 dinarskih kovancev, je bil član Sokolskega društva v zadnjem času, pri čemer pa ne smemo prezeeti, da je pa užival v svojem domačem kraju vzgojo v katoliških krogih. Radi tega je hotel spraviti anonimni dopisnik »Slovenca« tega Škorjanca v zvezo z naprednimi krogi, kakor da bi bili tukajšnji naprednjaki-nacionalisti zakrivali Škorjančovo dejanje. V vsaki družbi, bodisi tej ali oni se najdejo dobri in slabi ljudje. Škorjanca je seveda sokolsko društvo izključilo.

Mi smo iz obzirnosti molkali o nedavni aretaciji katoliških mož Alojzija Kuka, tajnika Kmečke hranilnice v Konjicah, zavoda, ki je v rokah tukajšnjih cerkvenih krogov, in o aretaciji urarja Ficke Josipa. Oba moža sedita sedaj v preiskovalnem zaporu v Celju, prvi osumljen falzifikacije dolžnega pisma, glasečega se na Din 25.000, drugi istega delikta, razven tega še suma krive izpovedbe v kazenskem procesu ženskih demonstrantk zoper soprogo tukajšnjega sreskega načelnika. Ta mož pa je v preiskavi še radi drugih raznih deliktov, med njimi tudi političnih in bo o teh razpravljalo posebej sresko sodišče v Konjicah. Tako Kuka, kakor Fickeja smo ponovno videli v družbi duhovnikov in spadata tudi oba moža med vnete katoliške akcionarje. Tekom te kazenske zadeve bodo morda prišle prav čedne stvari na dan, katere bomo tudi objavili, ker nas »Slovenčev« dopisnik k temu izziva. Sedaj je tudi popolnoma razumemo, zakaj hodijo nekateri kato-

liški akcijski tako pobiti in s povešenimi glavami okrog in zakaj je takšen promet na avtobus Maribor—Celje v smeri Konjice—Celje? Nervozni so postali razni gospodje, pa nobena kavcija ne bo pomagala, ker zakon tega ne dovoli. Stari strankarski časi so pač minili, velja samo zakon in sedaj razne intervencije nič ne zaležejo. Nikoli se ne bodo več povrnila »zlata časa« klerikalnega samovladja, za vedno je odklenalo klerikalizmu pri nas. Sedaj mora veljati v naši državi le poštenost in pravica in je moralo priti do tega baš po zaslugi raznih sedaj skrahiranih politikov. Radovedni smo samo, kedar se bodo naši nasprotniki spametovali in nastopili edino pravo pot, po kateri hodijo vsi iskreni Jugoslavlani.

V nedeljski številki »Slovenca« od 11. junija t. l. je zabeležil dopisnik osebno vest o prihodu novega tajnika Kmečke hranilnice in je hotel s to notico zadeti konjiškega župana. Hvala Bogu, da imamo mi pač drugačne nazore o takih stvareh, ki so morda komu škodovali v srednjem veku, in da smo bili deležni odkrite ter poštene vzgoje. Ker pa je že »Slovenec« dopisnik načel to zadevo, mu prav radi postrežemo z nekim veselim »rodbinskim« dogodkom, ki ga je doživel pred nekaj leti sedaj častiti gospod še za časa, ko se je v raznih katoliških disciplinah vežbal v lemenatu. V počitnicah pa se je uril v posvetnih zadevah zunaj med ljudstvom v prosti naravi, posebno tam okrog Pragerskega seveda brez kolarja okoli vratu. Obesil se je čednemu dekletcu okoli vratu, dekletu pa je bilo tudi tako brihtno, da se je brunnemu lemenatarju po 9 mesecih tudi obesila za vrat in ga ni več spustila tako, da je častitega gospoda ta špas prav drago stal in mu greni še sedaj vse življenje. Minulo je že precej let odkar je zapustil lemenat in sedaj opravlja ta gospod v vsej katoliški vnetosti navidez z mirno vestjo svoje duhovniške posle. Častiti gospod, ali Vas je kaj strah, ko to čitate?! Ali Vas nič ne peče vest?! Da, da, ne pomaga nič, zakaj pa izjava »Slovenec«.

Po trgu se že dalje časa šušlja o neki družbi, od katerih so tako »aktivni«, kakor »pasivni« udeleženci pristni katoličani. Saj se pozna tem bledolčnikom že na obrazu njihovo grdo početje in morda se bo družba sama enkrat odkrila v vsej nagoti naši javnosti. Zato le naprej, pa pazite, da ne bo kdo pozabil na svojo prisego in izdal sebe in svo družbo! Tudi je oblast opozorjena na Vas!

Na božjih potih je vedno tako fletno, posebno pa na Brinjevi gori nad Zrečami, ki je tako lepo goro porasčena z različnimi iglastimi in listnatimi drevmi. Ta je že sment, da mora gozdni čuvaj po svojih poslih tudi skoz goro porasčeno grmovje v gozdu in naleti na kak parček. Kako neprijetno je to bilo ob priliki letošnjega romanja na Brinjevo goro enemu takih katoliških parčkov, ki sta imela grozansko smelo, da se nista dovolj skrila ali se vsaj v zadnjem hipu pokrila s plaščem. Pa kaj bodo sedaj po tem škandalu dejali mamica, ki z demonstracijami pred šolo in pred srekim načelstvom skušajo skrbeti za vzorno vzgojo otrok, boječa se pohujšanja v šoli za svojo dečo? Najbrž še mamica o tem ničesar ne veda, pa je lahko mamice, da bodo zvedeli tako nekako prihodnjo spomlad! To bi bil pač vesel rodbinski dogodek za katoliško rodbino, samo ne vemo, kaj bi k temu dejali dušebrižnik gospod arhidijakon!? No ja, morda se bo pa dala vsa zadeva pokriti s katoliškim plaščem molčnosti in se bo končala slično kakor dogodivščina zgoraj omenjenega nesrečnega lemenatarja. Pa vsaka stvar pride vendarle prej ali slej na dan. Zato morata oba pobožna romarja drugič pač malo bolje paziti, da ju ne bodo motili gozdni čuvaji v verni molitvi rožencu v prosti naravi, mesto v cerkvi na Brinjevi gori, kamor so skrbna mamica poslali svojo ljubo hčerko.

Ali niso to res krasne cvetke iz vrta Sv. Frančiška?!

Pa drugič povemo še kaj več, ker še veliko vemo. Zlasti bomo nadaljevali s pripovedovanjem takih in sličnih dogodkov iz življenja ljudi, ki hočejo imeti v naši domovini monopol na katoličanstvo, če se bo »Slovenec« dopisnik še vnaprej poslužil sličnih zločin jezuitskih metod in ne bo pustil popolnoma privatne zadeve, ki nimajo nikake zveze s poštenim javnim delovanjem dotičnika, na miru.

Pa bo kdo rekel, da v Konjicah ni kratkočasno?!

ŠVABSKI — KULTURBUND V KONJICAH je tudi prav interesantna zadeva. Neki iskreni tukajšnji Nemec — seveda naseljenec iz inozemstva — se je popolnoma posrečeno izrazil pred kratkim, da je novo društvo »bunt an Kultur und Geist« in ne »Kulturbund«. V eni zadnjih števil »Pohoda« ste, g. urednik, objavili članek o delovanju Kulturbunda in ste med drugim tudi omenili razna imena članov Kulturbunda iz Konjic. Pa pozabili ste omeniti, da ima n. pr. Kulturbundovec trgovec Sumer Martin od monopolne uprave podeljeno glavno zalogo soli. Treba bo o tem obvestiti kr. monopolno upravo, da bo pri prihodnji oddaji zaloge soli zopet sigurno oddala zalogo temu gospodu, ki je pa pri združenju ljudskem štetju kot svojo narodnost navedel jugoslovansko, njegova žena in otroci pa nemško narodnost in nemški materinski jezik. Mesar in gostilničar Senica Ivan in njegov sin Avgust, sta istotako pri ljudskem štetju navedla jugoslovansko narodnost, saj je Seniceva rodbina doma iz Zalca in je Senicev brat celo starešina žalskega Sokola, kar pa ju ni oviralo, da sta vstopila v Kulturbund. To tudi ne moti naših Samoslovencev, da prav pridno zahajajo v Senicevo gostilno, da s tem javno pokazujejo, kako malo resno je vzeti njihove izjave, da je slovenstvo pri nas

ogroženo. Ali nismo zadeli v tarčo, g. dopisnik »Slovenca« iz Konjice?! Če še nismo zadeli, bomo pa prihodnjic, ko se pomenimo še podrobneje o drugih pristnih Germanih iz teutoburškega gozda in načnemo poglavje o koristnem gospodarstvu Samoslovencev v raznih tukajšnjih organizacijah, n. pr. v podružnici Kmetijske družbe, okrajnem zastopu, cerkvenoskladnem odboru itd.

Maribor

POTURICA

Hans Andraschitz, veletrgov. v železnino, kovinami, kolonialnim in gradbenim blagom. Karbid in šamotopka. Maribor, Vodnikov trg 4.

SSK MARATON

Da ne bomo delali nikomur krivice, pravljamo besedilo dopisa, objavljenega 3. t. m., ki se mora glasiti »nemškutarijo nekateri člani bivše Omladine, celo nekateri dijaki in deloma tudi drugi,« da ne bo kdo mislil, da nemškutarijo vsi člani bivše Omladine, vsi dijaki in vsi drugi člani Maratona. Častnih izjem imamo dosti. Da navedemo samo akademike Sekolec, Jožeta Smerdela, Vidica, Novaka, Stangla, Rudla, dr. Vatrovca, domala vse člane-dijake in druge. Tem vse priznanje v pogledu narodnostne zavednosti.

Oni pa, ki nemškutarijo, kvarijo klubov ugled. To v pojasnilo, da bo dopis pravilno tolmačen.

Rogaška Slatina

TUJKA SE VEDNO OSTANE?

V tovarni stekla pri Sv. Križu imamo še eno »nenadomestljivo« moč v osebi direktorja Luize Weisheit, hčerke direktorja Weisheita, seveda inozemska Nemka.

Prosimo gospoda srezkega načelnika, da stori korake v tem smislu, da dobi to mesto jugoslovanska moč narodnega prepričanja, kakršnih imamo samo v Sloveniji na stotine, ki čakajo — gladijo — na takšne službe in ki so dobro kvalificirane.

Dolnja Lendava

NACIONALNE RAZMERE V LENDAVSKEM SREZU

Narodnih razmer v Prekmurju ne pozna naša širša javnost, pa menda prav malo tudi oni merodajni faktorji, katerim bi bila to sveta dolžnost. Vedno smo naleteli na prav malo zanimanje, kaj se tu godi, o tem se ne vdi računa, za službovanje tu je vse dobro. Utrdilo so je mnenje, da je Prekmurje neka madjarska pokrajina in se mu priznavajo pravice, ki mu ne gredo. Oglejmo si nacionalni položaj v lendavskem srezu. Po zadnjem ljudskem štetju priznalo se je za Madjare 4000 oseb, kar bi značilo približno 10% od vsega prebivalstva. Če posežemo v najbližnjo preteklost, pa spoznamo, da tudi to število ne odgovarja resnici.

Madjarizacija Prekmurja se je začela po hrv.-ogr. nagodbi po letu 1868, prav sistematično in intenzivno pa šele koncem 19. stoletja in to najbolj v okolici Lendave. Nameščalo se je samo narodno bojovito madjarsko uradništvo, isto tako učiteljstvo in duhovščina, uvedel se službeni jezik madjarski. Ker pa se je zdelo, da tudi to ne gre dovolj hitro, so se zatekli Madjari še h kolonizaciji. Na veleposestvih so naselili več sto madjarskih družin, od uradništva pa vse do zadnjega valpta. S temi kolonisti, duhovništvom, uradništvom, posebno učitelji iz julijanskih šol (avstrijska Südmarcha in Schulverein), z gospodarskim in reziškim pritiskom se je začelo uničevalno raznarodovanje šele pred ca 40—50 leti. Odpor ni bil velik, domača inteligenca, v kolikor ni bila indiferentna ali pa madjarofilna, ni prišla doma do besede in kruha. Siromašen, nepismen, od nikogar bodren narod je bil prepričan sam sebi. Uspeh v neposredni okolici Lendave je bil viden in Madjari so šli dalje, začetkom sedanjevega veka so že po vseh šolah uvedli obvezni jezik madjarski. Prehitel pa jih je čas, osvoboditev.

Če si ogledamo natančno to »madjarsko« ljudstvo, vidimo, da je število 4000 mnogo previsoko, da ima v njem malo Arpadovih potomcev. Solški nadzornik g. Leo Cepuder je sestavil potem šol statistiko imen šolobveznih otrok, ki je za presojo narodnih razmer zelo značilno. Po tej statistiki nosi 90% »Madjarov« čista slovenska imena, 5—6% madjarizirana slov. (Gerencer — Graničar, Kirali — Kralj, Tot — Slovenec itd.), dočim bi bil ostanek res madjarski. Število Madjarov se umetno povečava še z židji, ki se povsod sami prištevajo državnim narodnostim, samo pri nas ne, in teh je ca 600 oseb. Ljudje stari nad 50 let — razen madjarskih kolonistov, poslovenil se ni nobeden — znajo še vsi naš slovenski jezik, dočim so njih otroci in vnuki že Madjari! Kako hitro je napredovala madjarizacija! Če odštejemo torej madjarske koloniste, židov ne moremo šteti med Madjare, ker imajo svojo posebno nacio, potem ostane pristnih Madjarov od naštetih 4000 oseb prav malo le 2—3% in nič več in še to so raztreseni. To bi bila točna slika madjarstva v lendavskem srezu, posebno lendavske okolice, dočim o Madjarjih v soboškem srezu sploh ni govora. Če torej ne štejemo med Madjare »otrok in vnukov« slovenskih staršev, kar je naša pravica in dolžnost, česar pa nekateri nečesto razumeti, potem je tudi naš rez čista slovenska pokrajina.

Dvomimo, da so o tem vprašanju zadostno razmišljala kompetentna oblastva, ker bi sicer ne moglo priti do razpisa madjarskih

učiteljskih mest v Lendavi in D. Vasi. Vemo, da oblasti niso krive in tudi kdo tiči za tem. Ti bi podelili prazna mesta še julijancem in odločanje o narodnosti otroka, bi prepustili madjarskim županom! Stari časi se pa menda vendar ne bodo vrnili!

Kaj pomaga še tako požrtvovalno narodno delo, če ga more na mah uničiti par defetistov z intervencijami. Prebudimo se še pravočasno, da se jim to ne posreči! Učiteljsko društvo, Sokol, NO, Ciril-Metodova družba, ne dajte rušiti, gradite! Opozarjamo še posebno na te grozeče razmere kr. bansko upravo in ministrstvo prosvete pred tako dalekosežnim in važnim korakom, naj se zahtevajo nepristranske informacije.

Film naše zemlje

IZJAVA

V Vašem cenj. listu štev. 22 z dne 3. VI. 1933. ste objavili okrožnico tvrdke Bata, atelje za angleško prikojevanje oblek za gospode na Dunaju. V tej okrožnici se navaja, da je prišel prikojevalec te tvrdke v Ljubljano na moje priporočilo in povabilo, ker sem njen dolgoletni odjemalec.

Ugotavljam, da je tvrdka Bata z omenjenimi okrožnicami brez moje vednosti zlorabila moje ime, ker nisem nikdar te tvrdke ozioroma njenega prikojevalca povabil v Ljubljano in tudi nisem njen dolgoletni odjemalec. O vsebini okrožnice sem izvedel šele potem predsedstva Združenja trgovcev v Ljubljani in sem takoj ukrenil potrebne korake proti tvrdki Bata, da se take zlorabe moje osebe več ne ponovijo.

Z odličnim spoštovanjem

Ing. Tomo Knez

VAŽNA SPOROČILA O »KATHREINER-KNEIPPOVI SLADNI KAVI« S SLIKO ŽUPNIKA

Jeder Kaufmann weiss... da, vsi trgovci in vsakdo ve, da je brezpomembno razpodeliti po Dravski banovini okrožnice v nemškem jeziku. Le tvrdka Hinka Francka sinovi d. d. Zagreb, se trdovratno drži mišljenja, da je vse, karkoli diši po Nemčiji ali Avstriji — boljše.

Pred menoj leže okrožnice in reklamne tiskovine tt. Franck sinovi d. d. Prva, ki je izšla v marcu t. l. ima naslov »Wichtige Mitteilungen...« itd. Do zadnje besede vse v nemškem jeziku. Namenjena je našim trgovcem. Tudi drugače je zelo interesantna. Na primer: »Medtem ko se ječmenova kava dobiva s prženjem neosnaženega (podčrtal pis.) ječmena in ima zato grenak okus in malo redilne snovi...« Tako torej. Po mnenju, ki ga tvrdka Franck potem te okrožnice razširja med trgovce, je ječmenova kava neosnažena. Toda katera ječmenova kava? (Sladna kava se namreč izdeluje iz ječmena.) Pač vse razen »Kathreiner-Kneippove« sladne kave. Tako izpade pač stilizacija okrožnice. Zakaj? Nekateri naši domači producenti sladne kave izdelujejo namreč poleg prvovrstne sladne kave v zavrtkih — ki se potem prodajajo pod različnimi imeni — tudi drugo razredno in mnogo cenejšo sladno kavo, ki se prodaja odprta. Kupujejo jo največ oni, ki jim razmere ne dopuščajo, da bi si kupili prvovrstne kvalitete. Da bi bila pa ta drugovrstna kava neosnažena, torej nehigijenična, to je pa le domislek tvrdke Hinka Francka sinovi d. d. Ali omenjena tvrdka misli, da ima samo ona stroje, in da jih naš domači industrijalec ne premore? Sicer smo pa odločno proti tako nelojalnemu načinu propagande, kjer se izdelek konkurence na tak način pobija. Vsem odjemalcem sladne kave sekunda kvalitete je že iz uporabe znano, da

Svetinov:

NJEGOVA IZPOVED

Sredi ceste je obstal. Dvignil je izmučen obraz proti soncu — sonce se je skrilo, da bi ne videlo boli, ki so mu odsevale v oči. Telo mu je drhtelo v nemoči. Prsi so se mu obupno dvigale in padale, ko da bi se mu v njih trgalo srce. Čisto sam je bil. Oče mu je padel v vojni, mati mu je umrla, brat ga je zatajil. Sam, obsojen na bedo in pomanjkanje je šel v svet brez cilja — šel je, kamor ga je vodila cesta. In tako je taval iz ceste v cesto, iz kraja v kraj, dokler se ni povrnil v svoj rojstni kraj. Nihče ga ni spoznal. Utrujeno mu je bilo telo in seštrdano, duša ubita. Dva dni je bil na poti.

Opotečaj je šel dalje. Poznal je mimoideče, ki so se s prezirom v oči ozirali za njim. Obstal je pred samostanom, v katerega je zahajal pred leti k svoemu bratu. — Potrkal je. — Težke samostanske duri so začele v tečajih.

»Pokličite, prosim, mojega brata, pa tra — —!«

»Tvojega brata?« je zaničljivo vprašal vratar, zaloputnil z durmi, da so ga udarile v čelo. Kri se mu je pocedila iz rane. Ne bolečine, zavest, da ga ne puste k rodnemu bratu, ga je zabolela v dno duše. Jokal bi, kričal bi, a iz njegovih prsi se je izvil le težko hropenje. Zakril si je obraz z rokami in šel po cesti dalje — dalje brez cilja ko deseti brat, ki nima nikjer obstanka. Še enkrat je obstal, se ozrl na neprijazni dom svojega brata.

V soncu je blestel križ nad samostanskimi vrati. Čudno opojna sladkost ga je prevzela. Sam s seboj je govoril, da so postajali mimoideči.

»Križ? Križ! Da, da! Krist je dal vsem, ki so prosili, oni pa v znamenju križa pokaže kri iste krvi, brata od brata od praga, nad katerega so obesili — križ! Da, zatajil me je, ker nisem mislil kakor on. Izdal je svojo ma-

je absolutno higijenična in kvalitetno dobra — pa naj si bo katerekoli tvrdke.

Dalje. »Ako je še ne poznate, poskusite jo še danes in zavrnete vsak zavitek, ki nima slike župnika Kneippa in njegovega podpisa. Tako piše med drugim na reklamnem letaku, namenjenem kupecem. Smatramo, da je to višek nelojalnosti. Zakaj naj se zavrne vsak drugi zavitek, gospoda Francki in tako naprej? Ali je morda tudi sladna kava naših domačih producentov, ki se prodaja v zavrtkih in je prvovrstna — »neosnažena«? Ali Vas pa morda malo preveč boli domača konkurenca. Vsi, ki so poizkusili našo domačo kavo so prišli do prepričanja, da je kljub temu, ker nima župnikovega podpisa enako dobra.

Pod letaki piše 100% domači izdelek! Za nas je samo 100% jugoslovanski izdelek, ker se res izdeluje v Jugoslaviji. Znamka pa je zaščiteni od »Kathreiners Malzkaffee-Fabrik A. G. Wien. Zakaj ni zaščiteni od tvrdke Hinka Francka sinovi d. d. Zagreb. Zato ker je prava lastnica še vedno zgornja dunajska tvrdka.

U. T. S.

I. DRUŠTVO ZA ZAŠČITO VLAGATELJEV

se je konstituiralo in posluje vsak ponedeljek, sredo in soboto (če ni ta dan praznik) od 10 do 12. ure v Ljubljani, Resljeva cesta št. 5/I. desno. Članarina znaša letno Din 20. Pristop se lahko javi potem dopisnice, na kar se članu pošljejo pravila, kakor tudi program in članska izkaznica. Plača se članarino s priloženo polonizico.

Organizacija vlagateljev bo imela ugled in z ugledom tudi uspehe za svoje člane, če bo močna in bo kot taka podpirala stremeljenje in delovanje odbora. To stremeljenje mora obstati v prvi vrsti v radikalni reformi našega denarništva.

Zato pozivamo vse vlagatelje, da vsak v svojem krogu agitira za društvo in pridobiva člane ter agilne in strokovne sodelavce na tem polju.

Tajnik:

Predsednik:

Ernest Vargazon s. r. dr. Vinko Gregorič s. r.

Upravni odbor se je konstituiral sledeče: predsednik: g. Vinko dr. Gregorič, primarij v p., Ljubljana; podpredsednik: g. Jakob Zadravec, industrijalec, Središče ob Dravi; tajnik: g. Ernest Vargazon, nač. dir. drž. žel. v p., Ljubljana.

Odborniki: gg. Avgust Volk, veletrgovec, Ljubljana; Ciril Majcen, restavrat, Ljubljana, Gl. kol.; Franc Hrehorič, veletrgovec, Ljubljana; Božidar Malešič, restavrat, Jesenice, Gorenjsko.

Namesniki: gg. Joško Veber, industrijalec, Skofja Loka; Fran Kobenter, ind. uradnik, Ljubljana.

Nadzorni odbor: gg. Hieronim Demšar, industrijalec, Ljubljana; ing. Mihael Mihor, insp. dela v p., Ljubljana; ing. Jernej Zupanc, lesni trgovec, Lancovo pri Radovljici.

LOG - DRAGONER - BREZOVICA

V nedeljo 11. t. m. je priredila naša mladostrelska družina otvoritev strelišča v Dragomeru. Prireditelj se je vršila v navzočnosti uprave strelskega okruha Ljubljana ter drugih zastopnikov civilne in vojaške oblasti.

Borili smo se z velikimi težavami, posebno radi pomanjkanja materialnih sredstev. Med prebivalstvom naše okolice še zelo, zelo primanjkuje nacionalne zavednosti. Težave so obstojale pri nabiranju članstva, posebno pa pri napravi strelišča. Toda sedaj lahko pokažemo, kaj zmore majhna peščica zavednih in agilnih ljudi. Imamo 40 članov, vzorno urejeno strelišče in kar je največ, vsi člani so postali zavedni Jugoslavlani.

ter, njeno oporoko, ki ga je rotla kakor mene, naj ljubi svoj narod — svoj jezik. Obkel je raševino, da skriva pod njo svoje polno telo. Uči ljubiti, a ko potrkas na njegova vrata, ti jih zapre. V znamenju križa! V znamenju ljubezni, ki jo uči!

Materina kletav naj pade nanj!

Sel je dalje — dalje, morda prvič v življenju, da je vedel, kam. Duša mu je klicala: »K materi! K materi!«

Dolgo je taval po cestah med hišami, se zgubil iz mesta, prital na pokopališče.

S travo porasla je bila gomila matere — brez križa — brez rož —

le plevel se je bohotno šopiril na gomili.

»Sel sem, o mati, pa se nisem vrnil, da bi okitil tvoje domovanje. Klicala si me, pa nisem prišel. Jokala si nad mojimi grehi, pa se nisem izpovedal. In komu drugemu naj se izpovem? Komu drugemu ko tebi — mati?«

Ljudem, ki so si nadeli raševino, ko tvoj prvi sin, o mati, moj brat, ki je pozabil na tebe, na tvoj jezik, na tvojo edino zapoved — Ljubi svoj narod in delaj zanj! — Sre se mi je trgalo, ko sem spoznal, da je zatajil mene — svojega brata, ker sem ostal zvest tvojim naukom. Vsak dan molim: »Odpusti nam naše dolge, kakor mi odpuščamo — — — Odpuščaj, toda kako? Drugi so ga naučili misliti in on jim je slepo verjel. S križem so ga preslepili in zdaj ne ve, da ne dela prav. Krist je učil ljubiti in pomagati. Ničesar ni imel, pa je dajal. Oni pa imajo vsega preveč, pa ne dajejo. Z zlatim križem v roki uče to, česar sami ne delajo. Glej, mati, vrnil sem se, izgubljeni sin, da se ti izpovem. Grešil sem, grešil sam nad seboj, nad Bogom — zvest sem ostal svoji domovini!«

Solza za solzo mu je polzela po licu, težka solza obžalovanja za grenko solzo kesanja.

Vrnil se je, da se je izpovedal — potem pa je šel spet dalje brez cilja, ko deseti brat, ki nima nikjer obstanka!